

Таким чином, дослідження метафори у когнітивному аспекті не заперечує розгляду мовних проявів метафори різного рівня, оскільки власне вони дають доступ до вивчення організації ментального простору людини, а також подальшого аналізу семантичних процесів, які відбуваються під час утворення метафор. Когнітивно-дискурсивний підхід *перспективний* для аналізу властивостей метафоричних виразів у художньому контексті та дослідження процесу сприйняття метафор читачем.

Список літератури

1. МакКормак Э. Когнитивная теория метафоры / Э. МакКормак // Теория метафоры : сборник. – М. : Прогресс, 1990. – С. 358–386.
2. Пименова М. В. Типология структурных элементов концептов внутреннего мира (на примере эмоциональных концептов) / М. В. Пименова // Вопросы когнитивной лингвистики. – 2004. – № 1. – С. 83–90.
3. Уилрайт Ф. Метафора и реальность / Ф. Уилрайт // Теория метафоры: сборник. – М. : Прогресс, 1990. – С. 82–109.
4. Lakoff G. Metaphors We Live By / G. Lakoff ; M. Johnson. – London : The University of Chicago Press, 2003. – 193 p.
5. Semino E. Metaphor in Literature / E. Semino, G. Steen // The Cambridge Handbook of Metaphor and Thought. – New York : Cambridge University Press, 2008. – P. 232–247.
6. Stern J. Metaphor, Semantics, and Context / J. Stern // The Cambridge Handbook of Metaphor and Thought. – New York : Cambridge University Press, 2008. – P. 262–280.
7. Thoreau H. D. Walden / H. D. Thoreau // Walden and Other Writings by Henry David Thoreau / J. W. Krutch (ed.). – New York : Bantam Books. – 1989. – P. 105–353.

О.В. Бурко (Чернівці)

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ „LIFE”

Здійснено дефініційний аналіз домінуючої лексеми „life” на основі тлумачних словників англійської мови та моделювання лексико-семантичного поля „life”.

Ключові слова: лексема, лексико-семантичне поле (ЛСП), ядро, периферія, дефініційний аналіз, компонент, значення.

Осуществлен дефиниционный анализ доминантной лексемы „life” на основе толковых словарей английского языка, а также моделирования лексико-семантического поля „life”.

Ключевые слова: лексема, лексико-семантическое поле (ЛСП), ядро, периферия, дефиниционный анализ, компонент, значение.

The article is focused on the definitional analysis of the dominant lexeme „life” on the basis of English thesauri and modeling of the lexical-semantic field „life”.

Key words: lexeme, lexical-semantic field (LSF), nucleus, periphery, definitional analysis, component, meaning.

Література останніх років, присвячена розробці теоретичних питань лексичної семантики, зокрема лексико-семантичного поля (ЛСП), свідчить про постійний інтерес дослідників до принципів об'єднання лексем у різні лексико-семантичні структури. Системний підхід до мови – одна з характерних рис сучасних лінгвістичних досліджень. Різні типи полів, у тому числі лексико-семантичне поле, широко та всебічно досліджували О.В. Бондарко (1999), І.М. Кобозева (2000), С.Т. Шафіков (2000) та ін. Їх праці [3; 5; 10] посідають чільне місце в сучасній семантиці. Вони містять визначення поля як об'єкта лінгвістичного аналізу, критерії виділення поля, загальні принципи його структуризації. Проте низка питань у теорії поля залишається відкритою для обговорення.

Матеріалом дослідження виступають словникові дефініції, вибрані з 10 тлумачних словників. Основною **метою** даної праці є моделювання ЛСП „life” в системі англійської мови.

Мета дослідження передбачає виконання таких **завдань**:

- проведення дефініційного аналізу лексеми „life”;

- моделювання лексико-семантичного поля „life”.

Як зазначає С.П. Денисова, „лексико-семантичне поле – це семантико-парадигматичне утворення, що має певну автономність і специфічні ознаки організації: спільну нетривіальну частину у тлумаченні, ядро-периферійну структуру, існування зон семантичного переходу” [4, с. 78].

М.П. Кочерган визначає лексико-семантичне поле як „сукупність лексичних одиниць, що об’єднані спільністю змісту (іноді й спільністю формальних показників) та відображають поняттєву, предметну або функціональну подібність позначуваних явищ. Це слова, пов’язані з одним і тим самим фрагментом дійсності” [6, с. 26].

Визначення ЛСП, висунуте А.А. Уфимцевою, стало фундаментальним для мовознавства: „лексико-семантичні поля – це структури конкретної мови з урахуванням її національної та культурної своєрідності; це – знання мови, слів та їх значень” [9, с. 138].

Моделювання ЛСП „life” слід розпочинати з аналізу дефініцій лексеми „life”. Дефініційний аналіз значень лексичних одиниць мови – необхідна основа, котра базується на мовній реальності, а не на всьому змісті поняття. Більшість лінгвістів виходить із того, що будь-який опис чи пояснення значення слова – це спроба вивести його дефініції [7; 10].

„Мінімальна дефініція значення будь-якої одиниці, на думку Е.Г. Бенедикса, – це перелік семантичних компонентів, необхідних і достатніх для відмежування (в парадигматичному плані) даного значення від значень усіх інших одиниць мови” [2, с. 76]. Відповідно до його точки зору компонентний аналіз обов’язково включає й дефініційний аналіз. Однак, у нашому дослідженні ми проводимо дефініційний аналіз значення лексеми, складові якого зареєстровані у словниковій статті.

Для моделювання ЛСП „life” було проведено дефініційний аналіз, що базувався на аналізі дефініцій (всього 11), поданих у 10 англomовних тлумачних словниках (American Heritage Dictionary, Cambridge English Dictionary, Collins English Dictionary, Heinle’s Newbury House Dictionary, Longman Dictionary of Contemporary English, Macmillan English Dictionary, Merriam-Webster English Dictionary, Oxford English Dictionary, Roget’s Thesaurus, WordNet Online Dictionary). Основні лексеми були вибрані, занесені в таблицю 1 та зіставленні з відповідними словниками.

Таблиця 1

Дефініційний аналіз лексеми „life”

Components of meaning	Longman	Collins	Macmillan	Oxford	Webster’s	American Heritage	Cambridge	Heinle’s	WordNet	Roget’s Thesaurus
the period between birth and death	+	+	+	+	+	+	+	-	+	-
a way or manner of living	+	+	+	-	+	-	+	-	+	-
the period of time when something exists or functions	+	+	+	+	+	-	+	-	+	-
the quality of being active and exciting	+	+	+	+	-	-	+	-	+	-
the state of being alive	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+
the actions and events that occur in living	+	+	+	+	+	-	-	-	+	+
living things	+	+	+	+	+	-	-	+	+	-
biography	-	+	-	+	+	-	-	-	+	+
the punishment of spending the rest of one’s life in prison	+	+	-	-	+	-	-	+	+	-
the organic phenomenon that distinguishes living organisms from non-living ones	-	+	-	-	+	+	+	-	+	-
spiritual existence transcending physical death	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-

Слід зазначити, що в таблиці 1 подані узагальнені дефініції зі словників, наприклад, синонімічні визначення „story of life, biography” об’єднані під спільною назвою „biography”.

За допомогою дефініційного та кількісного аналізів було вибрано словникові дефініції та розташовано за частотою їх використання, а саме:

- 1) „the state of being alive”;
- 2) „the period between birth and death”;
- 3) „the period of time when something exists or functions”, „the actions and events that occur in living”, „living things”;
- 4) „spiritual existence transcending physical death”, „the organic phenomenon that distinguishes living organisms from non-living ones”, „the punishment of spending the rest of one’s life in prison”, „biography”, „the quality of being active and exciting”, „a way or manner of living”.

Дефініція № 1 була вжита в 9 словниках з 10 проаналізованих, дефініція № 2 – у 8. Дефініції № 3 були використані в 7 словниках. Частотність інших дефініцій нижча 6.

Одне з найактуальніших питань у лексичній семантиці – структура лексико-семантичного поля. А.Ю. Антомонов називає фактором, що об’єднує погляди дослідників, розуміння ЛСП як структури, що має ядро і периферію [1].

„Семантична будова поля (ядерно-периферійна структура в мові), – зазначає С.П. Денисова, – утворена не за ознаками бінарної опозиції (релевантність/нерелевантність), а за принципом градуювання – ступеня виявлення ознак із центром, що складається з ознак високого ступеня детермінованості, і периферії – явищ із високим рівнем варіативності” [4, с. 65].

Ядерні та периферійні конституенти виділяє і Й. А. Стернін. На його думку, ядро консолідується навколо компонента-домінанти. Ядерні конституенти найбільш придатні для виконання функцій поля: вони вживаються систематично, виконують функції поля найбільш однозначно, найчастотніші у порівнянні з іншими конституентами та обов’язкові для даного поля [8, с. 38].

Таким чином, на основі проведеного семантичного та кількісного аналізів можна зобразити співвідношення між доміантними та периферійними компонентами ЛСП „life” англійської мови схематично (див. рис. 1).

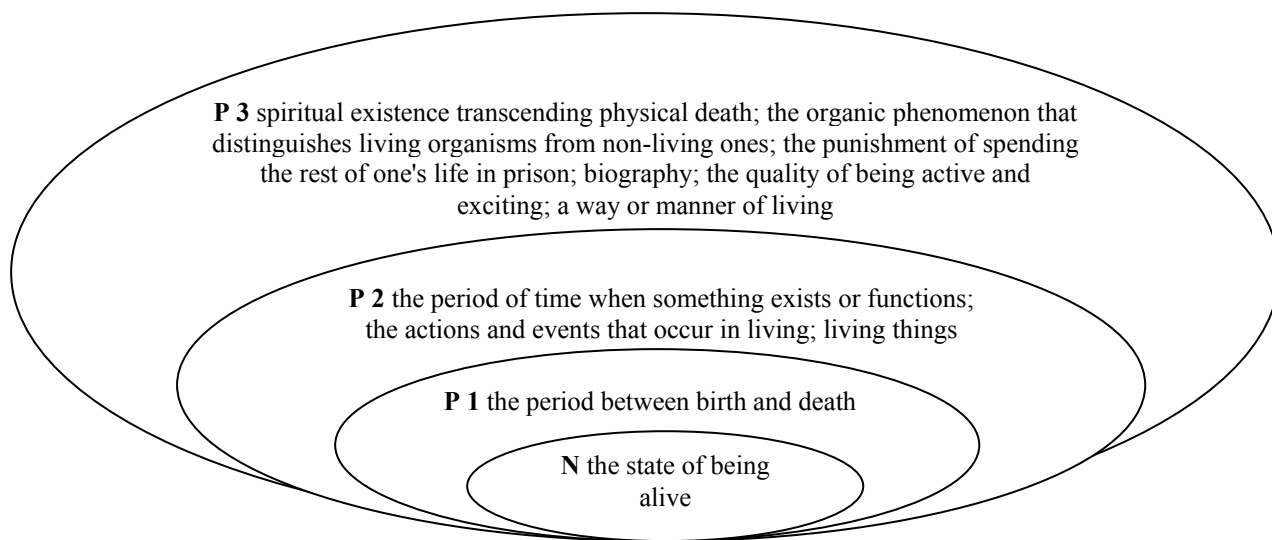

Рис. 1. Структура лексико-семантичного поля лексеми „life”

Фігурою **N** на рис. 1 ми позначили ядро ЛСП лексеми „life”, фігури **P 1**, **P 2**, **P 3** – його периферія. А.В. Боднарко розрізняє „ближню” і „дальню” периферії залежно від частотності використання значень лексем [3, с. 72]. Отже, до „ближньої” периферії відносимо „the period between birth and death”, „the period of time when something exists or functions”, „the actions and events that occur in living”; всі інші компоненти лексичного значення лексеми належать до „дальньої” периферії, оскільки частота їх вживання нижча.

Результати дослідження можуть слугувати базисом для проведення подальшого аналізу семантики складових лексико-семантичного поля „life” у типології дискурсу, а також для дослідження засобів вербалізації концепту „life” в англійській мові.

Список літератури

1. Антомонов А. Ю. Исследование структурной организации лексико-семантических полей : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 „Русский язык” / А. Ю. Антомонов. – Киев, 1987. – 21 с.
2. Бенедикс Э. Г. Эмпирическая база семантического описания / Э. Г. Бенедикс ; пер. с англ. Т. С. Завахиной // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Просвещение, 1983. – Вып. XIV: Проблемы и методы лексикографии. – С. 75–107.
3. Бондарко А. В. Основы функциональной грамматики: Языковая интерпретация идеи времени / А. В. Бондарко. – СПб. : Изд-во Санкт-Петербург. ун-та, 1999. – 260 с.
4. Денисова С. П. Типологія категорій лексичної семантики / С. П. Денисова. – К. : Вид-во Київського держ. лінгвістичного ун-ту, 1996. – 294 с.
5. Кобозева И. М. Лингвистическая семантика / И. М. Кобозева. – М. : Эдиториал УРСС, 2000. – 352 с.
6. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: Підручник / М. П. Кочерган. – Вид. 2-ге. – К. : ВЦ „Академія”, 2005. – 368 с.
7. Левицкий В. В. Семасиология / Левицкий В. В. – Винница : Нова книга, 2006. – 512 с.
8. Стернин И. А. Лексическое значение слова в речи / И. А. Стернин. – Воронеж : Изд-во Воронежского ун-та, 1985. – 171 с.
9. Уфимцева А. А. Роль лексики в познании человеком действительности и в формировании языковой картины мира / А. А. Уфимцева // Роль человеческого фактора в языке: язык и картина мира. – М. : Просвещение, 1988. – С. 108–140.
10. Шафиков С. Г. Типология лексических систем и лексико-семантических универсалий / С. Г. Шафиков. – Уфа : Изд-во Башкирского ун-та, 2000. – 260 с.

В.Д. Бялик (Чернівці)

ТИПОЛОГІЯ ЛЕКСИЧНОГО КВАНТОРА

Здійснено спробу подати класифікацію лексичного квантора та визначити основні критерії його таксономії. В результаті аналізу виокремлюються базові принципи класифікації лексичного квантора, а саме: частини мовний критерій, формантний, семантичний, часовий та просторовий критерій.

Ключові слова: лексичний квантор, таксономія, типологія, класифікація, критерій.

Предпринята попытка представить классификацию лексического квантора и определить основные критерии его таксономии. В результате анализа выделяются базовые принципы классификации лексического квантора, а именно: частеречный критерий, формантный, семантический, временной и пространственный критерии.

Ключевые слова: лексический квантор, таксономия, типология, классификация, критерий.

The article is another attempt to present the classification of a lexical quantor and determine the basic criteria of its taxonomy. As a result of the analysis performed the following major principles of the classification of a lexical quantor have been singled out: a part of speech criterion, a formative, a semantic, a temporal and a spatial criteria.

Key words: lexical quantor, taxonomy, typology, classification, criterion.

Постановка проблеми та її актуальність. Лексичний квантор (далі ЛК) розуміємо як лінгвокогнітивну одиницю, котра передає певний обсяг вербалізованих знань про сегмент мовної картини світу (далі МКС), тобто „передбачає передачу інформації у процесі пізнання навколишньої дійсності у межах вербального механізму” [1, с. 49]. Отож, параметри ЛК характеризуються як мовними, так і суто когнітивними ознаками. ЛК цілком і повністю поділяє властивості власне слова, тобто слугує для найменування предметів, їх якостей і характеристик, їх взаємодій, а також реальних та віртуальних понять, які існують в уяві людини. Іншими словами ЛК виконує номінативно-референтну функцію.

Однак, будучи лінгвокогнітивною одиницею мови, ЛК притаманна, в першу чергу, інформативна функція, котра вказує на обсяг знань про явища світу мовної дійсності та, водночас, категоризуючи її. ЛК не тільки замінює предмет, але й аналізує його, вводить його у систему складних зв'язків і відношень. Певний обсяг знання, котрий міститься в ЛК, може співвідноситися із лексичним значенням або смислом. Лексичне значення та смисл, як правило, в лінгвіс-